

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 17 mei 2007

MEDITATIE

De ambtelijke bediening van Christus

In de eerste plaats spreken deze tekstwoorden over de ambtsvervulling van Christus: 'Hij is verhoogd opdat Hij alle dingen vervullen zou'. Wat zijn alle dingen? De kantteenaar schrijft: 'Dat is, al de leden Zijner gemeente door Zijn Geest en gaven; gelijk vers 8.

Hij is opgevaren in de hoogte en heeft de gevangenis gevangengenomen en heeft de mensen gaven gegeven. Voor die gaven moest de Middelaar een dure prijs betalen. Aan Zijn verhoging is een vernedering voorafgegaan. Er staat in vers 9 dat Hij nedergedaald is in de nederste delen der aarde. In deze uitdrukking ligt eigenlijk de gehele weg van Zijn vernedering getekend. Tot die nederste delen der aarde behoorde in de eerste plaats de schoot van Zijn moeder. Tot die nederste delen der aarde behoorde het stof waarin Hij kroop in de hof van Gethsémané. Tot die nederste delen behoorde ook het graf waarin uiteindelijk Zijn lichaam

Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou. En Dezelve heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten en sommigen tot herders en leraars; Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening tot opbouw van het lichaam van Christus.

Efeze 4: 10 t/m 12

werd gelegd. Aan Zijn hemelvaart werd een hellevaart vooraf. Maar *Dezelfde* is opgevaren. Hij is niet in de dood gebleven, maar de Vader

heeft Hem uitermate verhoogd. Hij heeft aan alle eisen van het recht voldaan. De diepte van Zijn vernedering is niet te peilen. De hoogte van Zijn verhoging is evenmin te bevatten. Hij is opgevaren ver boven al de hemelen.

De hemelvaart van Christus was geen verlies. Hij is daarmee niet van Zijn Kerk geweken. Naar Zijn Godheid, genade en majesteit wijkt Hij nimmermeer van Zijn Gemeente. Ja Hij zou ook Zijn Geest zenden als een tegenpand uit de hemel. Juist daarom is Zijn hemelvaart zo nuttig. Hij sprak tot de discipelen: Doch Ik zeg u de waarheid: het is u nut dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden'. Op de Pinksterdag heeft Christus Zijn Geest uitgestort. Door die Geest vervult de Ambtsdrager nu alle dingen. Velen laten in onze tijd in hun godsdienstig denken voor de Heilige Geest geen plaats meer over. Het werk van de Heilige Geest wordt geheel weggeredeneerd. De toepassing van de heilsweldaden wordt een daad van de mens. Ach, arme godsdienst. Paulus mocht weten: Christus vervult alle dingen. De Geest past de weldaden van Christus toe. Door Zijn Geest maakt Christus doden levend, overtuigt Hij van zonde, gerechtigheid en oordeel, verenigt Hij zondaren met Zichzelf, verzekert Hij van de dingen die hun van God geschonken zijn. O, welk een dierbare Vervuller is deze Ambtsdrager. Hij vervult alle dingen! Hij ontvangt daarvan alleen de eer.

In de tweede plaats spreken deze tekstwoorden over de ambtsdragers, die Christus voor Zijn bediening gebruikt. En Dezelve heeft gegeven! Hier valt de nadruk op de gevende goedheid van Christus. In 1 Korinthe 12:8 gebruikt de apostel het woord 'gesteld'. 'En God heeft er sommigen in de Gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen,

Inhoud

85e jaargang

Nr. 33

- 1 De ambtelijke bediening van Christus
- 2 Bijbelstudie: Wie Abraham was tegenover de Verbondsgod (2)
- 4 De zin van het lijden (2)
- 5 Oproep van het curatorium
- 6 Matthew Henry in Israël
- 6 Zij hebben Mozes... (1)
- 8 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 11 Kerkdiensten

behulpzels, regeringen, menigerlei talen'. Daar valt de nadruk op hun aanstelling en roeping. Hier op de gave. De hier genoemde ambtsdragers zijn hemelvaartgeschenken van de Middelaar. Nu moet u het niet zo voorstellen dat Christus Zijn Kerk geheel aan hen heeft overgedragen. Zij mogen zich geen plaatsvervangers van Christus op aarde noemen. Maar Hij gebruikt hen als instrumenten. De ambtelijke bediening is onderscheiden: 'sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten en sommigen tot evangelisten en sommigen tot herders en leraars'.

Paulus bedoelt met deze opsomming niet volledig te zijn. Dat blijkt wel als we onze tekst vergelijken met de bovengenoemde tekstwoorden uit 1 Korinthe 12. Dat blijkt ook als we de opsomming lezen in Romeinen 12:6 tot 8: 'Hebbende nu verscheiden gaven naar de mate die ons gegeven is, zo laat ons die gaven besteden, hetzij profetie, naar de mate des geloofs, hetzij bediening, in het bedienen; hetzij die leert, in het leren; hetzij die vermaant, in het vermanen; die uitdeelt, in eenvoudigheid; die een voorstander is, in naastigheid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid. Ook bedoelt Paulus hiermee niet te zeggen dat de hier genoemde ambten blijvend zouden zijn. Hoewel wij nog slechts drie ambten kennen, zien we daarin nog steeds de bemoeienissen des Heeren met Zijn Gemeente. Christus geeft er sommigen. Sommigen, dat wil niet zeggen weinigen, maar bepaalden. De Heere zondert ook nu nog bepaal-

den af om Zijn Gemeente te dienen. Wij zouden misschien geheel anderen daarvoor geschikt achten dan deze sommigen. De Heere maakt echter gebruik van aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij Godes en niet ons.

In de derde plaats spreekt deze tekst over Zijn ambtsvrucht. Christus geeft Zijn ambtsdragers met drieërlei doel. Ten eerste tot volmaking der heiligen. Door hun arbeid zal het lichaam van Christus steeds meer worden samengevoegd en van de nodige toerusting voorzien. Christus heeft dus door Zijn ambtsdragers een bijzonder oog op de Zijnen. Daarom hoort u Gods kinderen met zoveel achting over de ambten spreken. Zij ervaren er de zorg van hun Meester in. Ten tweede tot het werk der bediening. Door deze ambtsdragers gaat het werk der bediening voort. De bediening van het Woord, de bediening van de sacramenten, de bediening

van de tucht en de regering van de gemeente. De bediening zal niet ijdel zijn in den Heere. Mocht de bediening voor u reeds een zaligmakende uitwerking hebben? Wat zal het zijn om onder deze bediening geleefd te hebben en zich daaronder verhard te hebben. Vraag toch of de Heilige Geest Zich paren wil aan de bediening tot zaligheid van uw ziel. Ten derde de opbouw van het lichaam van Christus. Uit het volgende vers blijkt dat het bij die opbouw bijzonder gaat om de kennis van de Zone Gods. Er is maar één fundament waarop ambtsdragers mogen bouwen. Bezit u reeds iets van die bevindelijke geloofskennis van de Zone Gods? Dan zult u meer en meer leren verstaan dat Hij alle dingen op Zijn tijd en Zijn wijze vervult ondanks de gebrekkige ambtsdragers die Hij in Zijn dienst gebruikt.

Nunspeet,

ds. A. Schot

BIJBELSTUDIE

2

Wie Abraham was tegenover de Verbondsgod

Genesis 17:15-27

Abrahams geloof

We sluiten ons, zoals we de vorige keer zagen, aan bij verklaarders als Calvijn, de kanttekeningen en Matthew Henry, die allen zeggen, dat

het lachen van Abraham in vers 17 een lachen des geloofs was: "Toen viel Abraham op zijn aangezicht en hij lachte; en hij zeide in zijn hart: Zal een die honderd jaar oud is, een kind

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers aan:
ds. A. Moerkerken, Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263
e-mail: moerkerken@kliksafe.nl

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Boeken ter recensie en meditaties aan:
ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:
Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:
Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
e-mail: saambinder-adv@kliksafe.nl
Postbankno. 256686 t.n.v. de administratie van De Saambinder.

Advertenties € 0,60 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de administratie te zijn.
Rouwadvertenties
uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:
Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 22,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 108,-; USA \$ 93,-.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:
Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

De redactie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud van de advertenties en de recensies van de aangekondigde boeken.

geboren worden; en zal Sara, die negentig jaar oud is, baren?" Abraham viel op zijn aangezicht. Hij kwam op de plaats der aanbidding. Waaruit blijkt nu zijn geloof? Ik noem drie dingen:

Ootmoed. Abraham kwam hier op de plaats van de ootmoed. Daarom ook viel hij plat op de grond. Wat is ootmoed? Toch niet anders, dan dat een mens zich diep vernedert voor de Heere, klein wordt voor God. De Heere alles en ik niets, dat is ootmoed. Zalig, niets te wezen voor God. Als Hij dan maar alles is. Ootmoed is altijd vrucht van Gods werk in het zondaarshart. Daar is Gods genadewerk altijd aan te herkennen. Datheen zong het al: Geen groter goed, Heere, Gij mij geven moogt, dan dat Gij mij vernedert en maakt kleene. Ootmoed is een genadesieraad. Ons eigen ik is een en al hoogmoed. Maar de Heere brengt Zijn kinderen aan de grond. Daar kan Hij allerlei wegen voor gebruiken. De Heere brengt Zijn kinderen steeds opnieuw weer aan de grond, want het eigen ik wil altijd maar omhoog. Laag aan Zijn voeten, dat is de plaats waar we zijn moeten. En blijven moeten.

Blijdschap. Er staat immers dat Abraham lachte. We mogen hier denken aan de blijdschap des geloofs. Het woord van Gods belofte wekte geloof in het hart van Abraham. Als de Heere spreekt met kracht in het hart, dan brengt dat geloof met zich mee. Waar de Heere komt, daar brengt Hij alles mee. Kennen wij iets van dat lachen, van die blijdschap des geloofs? Wat blijdschap smaakt mijn ziel, wanneer ik voor U kniel. Blijdschap, als de Heere vertroost in de droefheid naar God, als de mogelijkheid van zalig worden vanuit het Evangelie geopend wordt in mijn onmogelijkheid, als de Heere uitzicht geeft op Christus, als de last van mijn schuld van mijn schouders wordt genomen, als de nabijheid en gemeenschap des Heeren ervaren mag worden, zelfs in de diepste wegen. Dan geeft Gods vriendelijk Aangezicht vrolijkheid en licht. Laten we toch niet denken dat Gods kinderen altijd lopen te klagen. Ze kennen hun droefheid en strijd, maar de Heere zet er in Zijn genade zo wonderlijk veel tegenover. Abraham kreeg ruimte in het Woord Gods en dat geeft altijd blijdschap in het hart. **Verwondering.** In die verwondering vroeg Abraham: "Zal een, die hon-

derd jaar oud is, een kind geboren worden; en zal Sara, die negentig jaar oud is, baren?" Dat was bij Abraham geen ongelof, maar verwondering. Hoe is het mogelijk, dat wij uiteindelijk toch de kinderzegen ontvangen en dat Gods belofte zo wonderlijk zal worden vervuld? Abraham kon het wonder niet op. Heere, wat zijt Gij groot, dat Gij het onmogelijke mogelijk maakt! Dat is die verwondering. In die verwondering kwam Mefiboseth aan Davids voeten: Wat is het, dat gij omgezien hebt naar een dode hond als ik ben! Ieder, die de Heere vreest, kent iets van die verwondering. Eeuwig wonder, dat u omgezien hebt naar zo een als ik ben! Wat is de heerlijkheid? Niet anders dan de eeuwige verwondering. Het zal de verlost en dan ook niet moeilijk vallen de God van alle genade eeuwig groot te maken.

De hoogte en de diepte zo dicht bij elkaar

In het geestelijke leven liggen de hoogten en de diepten vaak zo dicht bij elkaar. Zo was het hier ook bij Abraham. Zijn eigen vlees kwam weer spoedig naar boven. Ik stel mij voor, dat Abraham weer overeind gekomen is. Maar daarbij kwam ook zijn eigen ik weer overeind. Wie van Gods kinderen verstaat dit niet? Het zijn de beste ogenblikken in het geestelijke leven, waarop het eigen ik eronder ligt. Maar het zijn vaak maar ogenblikken. Want nu ging Abraham tot de Heere spreken: "Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw Aangezicht." Abraham dacht nu weer aan de zoon, die hij al had. De zoon geboren uit Hagar, maar ook uit zijn vleselijke overleggingen. Hoe zou het met Ismaël gaan? Die vraag kwam naar boven in het hart van Abraham. Hoe moeten we die vraag van Abraham opvatten? Op zichzelf doet het positief aan, dat Abraham bad voor zijn zoon Ismaël. Doen wij dat ook als we kinderen mogen hebben? Op het eerste gezicht doet ook de inhoud van zijn gebed positief aan: Mag mijn kind leven voor Uw Aangezicht... Waren we zo maar meer met onze kinderen bezig. Niet alleen met hun tijdelijke, maar vooral ook met hun geestelijke belangen. De kanttekeningen zeggen dat Abraham wenste "dat Ismaël niet geheel mocht van God verlaten worden, maar dat God Zijn ogen over hem wilde houden."

Daarbij wil ik instemmen met Calvijn, die van oordeel is dat Abrahams gebed een blijk is "van zijn verwarde en nog wankelende geest". Daarbij merkt Calvijn op dat Abraham hier bleef staan "bij de zoon, die hij reeds had; niet omdat hij de belofte aangaande een nieuw zaad verwierp, maar omdat hij met de reeds ontvangen genade tevreden is." Met andere woorden, Abraham was tevreden met Ismaël. We zeggen

In het geestelijke leven liggen de hoogten en de diepten vaak zo dicht bij elkaar.

het Calvijn dan ook na, dat dit gebed van Abraham ten diepste een vleselijk gebed was. Het vlees begeerde hier tegen de geest. Dat blijft altijd weer de strijd in het leven der genade. Immers, hoe was Ismaël geboren? Als Abrahams eigen oplossing, als Abrahams eigen weg. De vervulling van Gods belofte scheen onmogelijk en nu was Ismaël de brug, die Abraham zelf gelegd had over dat ravijn van onmogelijkheid. Begrijpt u? Abraham viel nu toch weer op Ismaël terug. Daar hebt u het vlees. Ismaël was dus Abrahams eigen brug over het ravijn van onmogelijkheid. In het geestelijke leven zijn er die ravijnen van onmogelijkheid. Als u komt te staan bij de diepe kloof die de zonde geslagen heeft tussen de Heere en u, wat een diepte van onmogelijkheid opent zich dan voor het oog van uw ziel. Bent u bij die kloof gebracht in uw leven? Wat is dan het grote gevaar? Dat we zelf een brug over die kloof willen gaan leggen. Een brug van eigen gerechtigheid, van eigen vroomheid en van eigen wetsbetrachting. Dat is nu Ismaël, dat is nu ons eigen vlees. En dan kan ons eigen vlees er wel eens onder gelegen hebben zoals bij Abraham, maar we pakken het toch weer op: "Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw Aangezicht." Dan willen we vasthouden aan zoveel buiten Christus, buiten de grote Zoon, buiten Izak. Wat zit dat er diep in bij een mens, die altijd weer wil opkomen uit het werkverbond.
(wordt vervolgd)

Zeist, ds. J.J. van Ekeveld

De zin van het lijden

Maar...

In een klaagzang van duizenden mensen horen we: "Ja maar... dat lijden dan bij mij thuis. En al die ellende in mijn leven, in de wereld en in de kerk en... wil God dat dan?"

Op grond van Gods Woord zeggen we, eerbiedig ons hoofd buigend: "Ja, dat wil God". In Amos 3:6 lezen we: "Zal er een kwaad zijn in de stad dat de HEERE niet doet?" Ook dat heel erge in uw en mijn leven, in de kerk en wereld gaat niet buiten Gods wil om.

Vervolgens zeggen we: "De Heere is bij al dat lijden betrokken in Zijn oordelen die over de aarde gaan, maar ook over en in ieders leven". Nee, als-tublieft: trek daar geen verkeerde conclusies uit door te zeggen: "Wij zijn dan zeker bijzonder grote zondaren want bij ons thuis spoelt de ene ramp na de andere over ons heen". Wanneer we zo oordelen, doen we precies hetzelfde als de vrienden van Job, die zeiden dat hun vriend vast en zeker een bijzondere zonde in zijn leven had gedaan.

Toch zien we Gods straffende hand wel rondom ons! Denk aan de zondvloed als een straf op de zonde, aan de omkering van Sodom en Gomorra als straf op de zonde. En we zingen het in de kerk: "Maar Mijn volk wou niet naar Mijn stemme horen; Israël verliet Mij en Mijn geboon..." (Ps. 81) En het gevolg? "Ik liet hen, dies veracht, naar het hun goed dacht handelen". En zingen we ook niet: "Wie God verlaat heeft smart op smart te vrezem"? Klinkt het ook niet in Psalm 89: 13: "Maar zo zijn kinders ooit Mijn zuivere wet verlaten, zo 't richtsnoer van Mijn wet ter reeg'ling niet kan baten, zo zij ontheiligen wat Ik heb voorgeschreven, dan mogen zij gewis voor Mijne straffen beven..."? Wil God dan al dat lijden, die rampen die over de wereld gaan? En eerbiedig zeggen we nogmaals: Ja. Het laat Zijn oordeel zien over de ongerechtigheid, die er over de hele wereld te vinden is.

Weet u waarom de Heere het lijden ook wil in ons leven? Om ons hartgrondig te leren dat we het geluk niet

zoeken moeten in het leven van het hier en nu. Daar komen we eeuwig mee om. In Klaagliederen 3 staat zo treffend: "Het is goed voor een man, dat hij het juk in zijn jeugd draagt". De Heere heeft er geen behoefte aan de mens te plagen, maar Hij heeft ten diepste maar één doel: dat die mens voor Hem leert buigen en leert zeggen: "Wat U doet is goed, Heere, al begrijp ik Uw wegen in mijn leven niet" Wat we dan gaan doen? De hand op de mond leggen, net als Job. We gaan dan, na een innerlijke strijd tegen het handelen van God, uiteindelijk rusten in Hem, Die Zich nooit vergist, ook in uw en mijn leven niet.

Job en het lijden

Job wordt wel eens de lijder van het Oude Verbond genoemd. Het is ook onvoorstelbaar wat hij heeft meegemaakt in zijn leven. Juist daar zien we de geweldige macht die satan heeft en hoeveel lijden hij ook veroorzaakt. We weten dat hij toestemming kreeg van de Heere (!) om met Jobs gezin en goederen te doen wat hij maar wilde. We leren satan hier kennen in zijn allervreselijkste wreedheid. Rondom Job vielen de onschuldige slachtoffers bij tientallen. Hij doodde hen met alle wapens die hem ten dienste stonden: zwaarden, messen, bliksemvuur en orkaangeweld. Twee terreuracties en twee natuurrampen sloegen al het geluk van Job in scherven. Wat een leed stapelde zich op voor Job: zijn vee gedood, of gestolen; knechten gedood en de vierde bode had de afschuwelijkste boodschap. Al de kinderen van Job waren omgekomen en lagen onder het puin van de woning van de oudste zoon. Een zware storm vanuit de woestijn had zich met al zijn kracht op het huis geworpen en krakend was het bezweken onder het geweld van de hevige wind. Onvoorstelbaar wat een boodschap! Wat een leed en lijden...

De rol van satan

Satan had trouwens gezorgd voor een goede organisatie. Job kreeg de tijdingen binnen toen zijn zoons en dochters aten en wijn dronken in het huis van hun oudste broer. Nee, dat

kan niet toevallig zijn dat de satan op zo'n blijde feestdag zijn slag sloeg. Het lijkt er ook op dat de tijdstippen waarop de onheilsboden verschenen nauwkeurig van te voren waren vastgesteld. Terwijl de een nog stond te rapporteren was de volgende al in aantocht. En de allertzwaarste boodschap kwam het laatst! Is het ons nooit opgevallen dat steeds een man de rampen overleefde om het onheil Job aan te zeggen? En is het ons nooit opgevallen dat satans naam nergens wordt genoemd? Het waren de Sabeeërs, het bliksemvuur, de Chaldeeën, de storm... Maar het was de satan die Job in verzoeking bracht door al dat lijden in zijn leven te brengen. Met welk doel? Om zijn God vaarwel te zeggen. Dat was het grote doel van satan. En nog is dat zijn grote doen ik het leven van Gods kinderen!

En Job?

Job zelf wist niets van wat er over hem besproken was tussen God en de satan. Hij tastte volkomen in het duister over het "waarom" van dit

Wie naar zijn eigen maatstaven het beleid van de Heere blijft beoordelen, blijft hopeloos verstrikt.

alles. Nadat hij al het nieuws had aangehoord, kwam hij in grote verslagenheid overeind, scheurde zijn mantel die hij als rijk man over de andere kleren droeg en schoor zijn hoofdhaar en baard af: tekenen van diepe rouw! En satan? Hij zag gespannen toe. Volgens zijn voorspelling was nu het tijdstip gekomen dat Job God vaarwel zou zeggen. Maar wat gebeurde? Volkomen verslagen in zijn gescheurde mantel en eerloos kaal geschoren knielde hij op de grond. Hij boog zijn bovenlichaam voorover, totdat zijn hoofd de grond raakte. Dat was de houding van... aanbidding! Toen kwamen de eerste woorden: "Naakt ben ik uit mijners moeders buik gekomen en naakt zal ik daarheen wederkeren" (Job 1:21). Job bedoelde: ik ga sterven, zoals ik eens op de wereld kwam: zonder enig bezit en naakt! Maar dan klinkt ook zijn geloofstaal: "De HEERE heeft gegeven, de HEERE heeft genomen, de naam des HEEREN zij geloofd". Hij noemt geen Sabeeërs of Chaldeeën, hij klaagde

niet over het natuurgeweld van storm of vuur. Daar keek hij overheen. Hij noemde ook de naam van satan niet, maar alleen de naam van zijn God. Wist Job dan waarom hem al dit lijden overkwam? Zeker niet, op duizend vragen wist hij ook geen antwoord, maar dit wist hij wel: de Heere heeft genomen! Is het satan nu gelukt om Job te laten zeggen dat de Heere de schuld is van alle ellende in zijn leven? Gaat Job zeggen: "en daarom zeg ik God vaarwel!". Integendeel, we horen hem roemen: "De naam des Heeren zij geloofd!"

De Heere heeft genomen

Job zegt wel dat de Heere heeft *genomen*. Dat wist hij zeker. Het verlies dat hij geleden heeft was geen toevaligheid, het kwam uit de hand van God. Maar dat was niet een koude conclusie in de trant van: "God leidt nou eenmaal alles en daarmee is Hij verantwoordelijk voor alle rampen". Job verwijt God niets, maar dit weet hij vast: al mijn bezittingen zijn een gave van God, ik heb nergens recht op. Ook niet nadat het hem eenmaal gegeven was. Hij erkende dat de Heere het volste recht had om terug te nemen wat Hij eerst gegeven had. En is dat nu niet de grootste vergissing die wij vaak maken? We zeggen dan eigenlijk tegen God dat Hij niet het recht heeft om zonder opgaaf van reden te nemen wat Hij eenmaal heeft gegeven.

Wat kunnen wij het moeilijk aanvaarden dat Hij onze vriendin wegnam, dat de Heere het toeliet dat er ernstige dingen in ons leven gebeurden, dat er ziekte en kruisen kwamen. We denken diep in ons hart, zoals het onder mensen wel eens wordt uitgedrukt: "Eens gegeven blijft gegeven"! Maar staat dat ergens in de Bijbel? De Heere heeft het recht om voorspoed te geven, maar ook het recht om weer terug te nemen. Hij is immers God! Job heeft hier diep beseft dat al zijn zegeningen gaven van God waren en dat Hij het volste recht had om alles terug te nemen. Dat gaf reden tot een diep en fel verdriet. Begrijp me goed, Job ging de Heere niet danken voor de tegenspoed. Dat eiste de Heere ook niet. Hij dankte niet voor de tegenspoed, maar loofde wel Zijn Naam. Job wist dat God in al Zijn doen en laten een rechtvaardig God is; hij wist ook dat God niet de werker van de zonde is. Job wist dat mensen zelf ook verantwoordelijk zijn voor hun daden.

Oproep van het Curatorium

Op Deo Volente dinsdag 22 en woensdag 23 mei hoopt het Curatorium van de Theologische School te vergaderen voor het onderzoek van degenen die zich met een attest van hun kerkenraad zullen melden om gehoord te worden, ten einde toegelaten te worden tot het volgen van de lessen aan onze School. Dringend verzoekt het Curatorium predikanten en kerkenraden deze zaak in het bijzonder op zondag 20 mei in de voorbede in het midden van onze gemeenten aan de Heere voor te leggen. De beslissingen die genomen moeten worden, zijn immers zo diep ingrijpend, zowel voor de betrokkenen als ook voor het geheel van ons kerkverband. De Heere mocht de curatoren die de beslissingen moeten nemen, alsme-

de de hen adviserende docenten bedelen met de gave des onderscheids, om niet toe te laten die de Heere niet geroepen heeft en om niet af te wijzen diegenen wier hart God overboog. De nood is zo heel groot: bij vele predikanten doet zich het klimmen van de jaren gevoelen en de zorgen worden in het midden van de gemeenten niet minder. 'Bidt dan de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote!' Let wel: het is *Zijn* oogst. Dat betekent dat Hij er ook voor zorgen zal. Dat geve Zijn Kerk, ook in de binnenkamer, grond in hun smeken aan de troon van Zijn genade.

ds. J.J. van Ekeveld, voorzitter
ds. J.W. Verweij, secretaris

Uw taal?

We hebben het gehoord: Job kon geen enkele verklaring vinden voor zijn smartelijk lijden, maar hij zei niet dat het daarom zinloos of zelfs onzinnig was. Veel mensen zeggen vandaag dat de Heere machteloos aan de kant van de slachtoffers staat en zo lijdt Hij met hen mee. Nee, de ellende komt niet bij God vandaan, Hij kan er zelf ook niet mee overweg... Zo belijden christenen vandaag! En daarmee geloven ze in een machteloze God! Of in een God van lagere orde, die het lijden toelaat en werkt en in een God van hogere orde, die het kwaad goede mensen onthoudt!

Maar Gods Woord prijst Job, die erkende dat dit lijden van God kwam, terwijl hij tegelijkertijd diezelfde God loofde. Dat kan dus blijkaar! Hier wordt ons geleerd dat we met al onze schrijnende vragen en waaroms toch verder kunnen. In ons leven kan heel veel verdriet zijn dat we niet kunnen rijmen. We maken immers verschrikkelijke dingen mee die we niet kunnen rijmen met de *goedheid* van God. Ziekte, ongeval, de dood maakten

wreed een einde aan het leven van mensen van wie we zoveel hielden. Dat kunnen we niet rijmen met Zijn liefde. Inbrekers, verkrachters, anderen sloegen toe en bleven ongestraft en dat kunnen we niet rijmen met Zijn *rechtvaardigheid*. Waarom grijpt God niet in?

Wie naar zijn eigen maatstaven het beleid van de Heere blijft beoordelen, blijft hopeloos verstrikt. Die raakt teleurgesteld, woedend. Daarom mogen we het elkaar zeggen: laten we smeken om dat ware geloof dat het zeggen en belijden mag: alle, ja werkelijk alle dingen komen ons niet bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand toe. Inderdaad, alle dingen! En alle dingen mogen dan ook medewerken ten goede. Dan ga je er iets van begrijpen wat een dominee eens zei toen hij twee kinderen had verloren door de verdrinkingsdood en hij 's zondags weer voor het eerst moest preken. Weet u hoe hij begon? "Gemeente, ik wil van mijn God geen kwaad woord horen". Wat ben je dan rijk! Rijk in God.

Nunspeet,

W. Visser

Matthew Henry in Israël

Op 4 december 1700 schrijft Matthew Henry een brief aan zijn vriend ds. Clark: 'Wilt u mij alstublieft laten weten, als er aan de publicatie (van de bijbelverklaring) behoefte is, op welke wijze dat dan zal plaatsvinden. Als de verklaringen terugkeren naar de plaats waar ze vandaan zijn gekomen, zo zullen ze hartelijk welkom zijn. Ik zal er geen berouw over hebben ze geschreven te hebben en ik hoop dat u geen berouw zult hebben ze gelezen te hebben, al wordt er verder ook niets mee gedaan.'

Het is tot een uitgave gekomen. Wereldwijd wordt de verklaring van Henry gelezen. In verschillende talen is hij beschikbaar. Ook in ons land wordt van de verklaring veel gebruik gemaakt. Een commentaar met een bevindelijke inslag, waardoor harten worden geraakt. Matthew Henry heeft nooit kunnen bedenken dat zijn werk in het Russisch vertaald zou worden. Ook heeft hij niet kunnen vermoeden dat de verklaring op het Johannesevangelie in het Hebreeuws vertaald zou worden. Toch mag dit nu gebeuren. David Zadok is ermee begonnen in Israël. Een vertaalteam is gevormd. Met grote toewijding wordt dit belangrijke werk ter hand genomen. Het deputaatschap voor Israël steunt dit project. De Joodse christenen in Israël missen goede verklaringen van het Woord. Dat wordt gemerkt tijdens de bijbelstudies. Er komen vragen waarvan wij de antwoorden heel eenvoudig kunnen vinden in de kanttekeningen van onze statenvertaling. In Israël

wordt zelfs een dergelijke eenvoudige uitleg gemist. Gelukkig mogen er vertalingen zijn van goede bijbelse lectuur. Het lektuurwerk van het deputaatschap heeft in de achterliggende jaren verschillende uitgaven verzorgd. Een eenvoudige bijbelverklaring in het Hebreeuws is echter niet voorhanden. En het gaat in de eerste plaats toch over het juiste verstaan van de Schrift? Is het niet het Woord dat door de bediening van de Heilige Geest onderwijs geeft in het hart? Daarom is het werk van David Zadok zo belangrijk. Het is een omvangrijk en langdurig project. Het deputaatschap is dan ook erg blij dat een deel van de opbrengst van de RD-actie bestemd werd voor dit doel. Nu kan er een krachtig begin gemaakt worden met deze vertaling. We hopen dat het vertaalteam onder Gods zegen gestaag mag doorwerken. Het zal enige tijd vergen voordat de vertaling kan worden afgerond. Daarna moet het drukproces worden georganiseerd. We zien er naar uit dat de verklaring van het Johannes-evangelie in het Hebreeuws kan worden verspreid! Wilt u dit werk opdragen in uw gebed?

U kunt een gift voor dit werk overmaken. Bank: 4618.63.723; Postbank: 338952, beide t.n.v. Deputaatschap voor Israël, voor Evangelieverkondiging en Diaconale Hulpverlening te Woerden, met vermelding: 'Project Matthew Henry'.

Lisse,

ds. C. Neele

man en Lazarus spreekt Abraham tot de rijke man in de pijn: Zij hebben Mozes en de Profeten; dat zij die horen. In twee artikelen willen we enkele bijzonderheden uit de boeken van Mozes voor de aandacht brengen. Direct aanleiding is de verschijning van de eerste twee delen van de Studiebijbel Oude Testament.

Na de 17 delen van de Studiebijbel Nieuwe Testament is het de bedoeling dat er tien delen verschijnen over het Oude Testament. De delen over het Nieuwe Testament hebben hun waarde al bewezen; eerbied voor de Schrift en een grondige uitleg van de tekst gaan erin samen. Ook voor het Oude Testament bestaat al een grote belangstelling. We mogen de verschijning van de Studiebijbel een prestatie noemen. Zeer veel energie wordt er in het project gestoken. Het moet de eerste schriftgetrouwe bijbelverklaring worden sinds de Korte Verklaring.

Schriftgetrouw

De Studiebijbel heeft een heldere opzet. De twee delen over het Oude Testament – in totaal zo'n 2300 blz. – geven een schat aan informatie over de boeken van Mozes. Op de linkerbladzijde zien we steeds de Hebreeuwse tekst met daarbij een letterlijke vertaling én enkele bestaande Nederlandse vertalingen. Het is te waarderen dat het uitgangspunt daarbij ligt in de Statenvertaling. Op de rechterbladzijde lezen we een verklaring van het bijbelgedeelte, met in de voetnoten tal van opmerkingen die dieper op de tekst ingaan.

De Studiebijbel wil een schriftgetrouwe bijbeluitleg geven. Dat blijkt direct uit een inleidend hoofdstuk over het onderzoek van de boeken van Mozes in de eeuwen die achter liggen. In de tijd na de Verlichting (1789) kreeg de schriftkritiek haast vrij spel. Vooral de boeken van Mozes kwamen op de snijtafel te liggen. Het verstand ging beslissen wat in de Bijbel waar is en wat niet. Over de afkondiging van de tien geboden vanaf de Sinaï bijvoorbeeld werd zonder aarzeling gezegd dat God niet van de hemel kan hebben gesproken. Kernachtig vraagt de Studiebijbel zich af: als God niet spreekt tot Zijn volk, is het volk van Israël dan wel anders dan de Grieken en de Romeinen? Hoe nodig is en blijft het om te buigen onder Gods openbaring in Zijn Woord. Zodra het verstand gaat heersen, gaat het mis.

Zij hebben Mozes...

Vijf boeken schreef Mozes. Samen maken ze een kwart van het hele Oude Testament uit. Niet één bijbelschrijver heeft zo veel van de woor-

den Gods mogen optekenen als Mozes. Vele malen wordt in het Nieuwe Testament zijn naam aangehaald. In de gelijkenis van de rijke

Gelukkig gaat het op dit punt in de Studiebijbel niet mis.

Eenvoudig

Het doet weldadig aan hoe de schrijvers verrassend eenvoudige verklaringen geven voor vragen die moeilijk lijken. Een bekende vraag is: Hoe kon er op de eerste dag licht zijn, terwijl de zon pas op de vierde dag werd geschapen? We lezen als antwoord: "God woont in een ontoegankelijk licht en is in staat licht te maken dat onafhankelijk is van de hemellichamen. Daarom kan er licht zijn voordat de hemellichamen op de vierde dag geschapen worden". Laten we met zulke antwoorden tevreden zijn. Zo wordt de Schrift door de Schrift uitgelegd. Meer hebben we niet nodig.

Boeiend is wat we lezen over de vier rivieren in de hof van Eden (Gen. 2:10-14). Ook de Statenvertalers stonden voor de vraag welke rivieren het zijn. De Frath uit Genesis 2:14 is de Eufraat. De Statenvertalers wisten ook dat de Hiddekel de Tigris is. De Eufraat en de Tigris zijn twee grote rivieren die het oude Babylonië doorkruisten. De naam Mesopotamië heeft daar alles mee te maken. Letterlijk betekent deze naam "mid-den tussen de rivieren" (zie Genesis 24:10 met de kanttekening). Van de rivieren Pison en Gihon moesten de Statenvertalers bekennen dat hun ligging onzeker was. Inmiddels zijn er vele opgravingen en ontdekkingen gedaan. Zo hebben satellietfoto's een oude rivierbedding aan het licht gebracht die al voor 2000 voor Christus verdroogd was. Mogelijk is dit de Pison geweest.

Is zulke informatie eigenlijk wel belangrijk? Laten we het zo zien: ook de vijf verzen in Genesis 2 over de vier rivieren behoren tot Gods onfeilbare Woord. Als de Heere spreekt over vier rivieren in en rond het paradijs dan waren er vier rivieren, al zou er nooit één ontdekt zijn. Maar als er juist in die streek een rivier ontdekt wordt, werpt dat wel licht op de Bijbeltekst.

Zondvloed

Rond de zondvloed zijn al tal van gedachten gevormd. Was het een wereldwijde vloed? Voor sommigen is dat ondenkbaar. Hoe kunnen alle hoge bergen bedekt zijn geweest met water? (Gen 7:19-20). Was ook de Mount Everest in het Himalaya-gebergte bedekt? Opnieuw nemen de schrijvers van de Studiebijbel niet

hun toevlucht tot allerlei natuurkundige antwoorden. Ze zoeken hun antwoorden in de Schrift en vinden die in de belofte uit Genesis 9:11 – er zal geen vloed meer zijn om de aarde te verdueren – en het verband tussen de zondvloed en het vergaan van de hele aarde door vuur (2 Petrus 3:5-7). Deze teksten wijzen toch onmiskenbaar op een zondvloed over de hele aarde.

Maar werd de aarde dan bedekt door een laag van negen kilometer water? We krijgen niet op alle natuurkundige vragen een antwoord, zo merken de auteurs nuchter op. Opnieuw gaan ze op zoek in de Bijbel zelf en komen bij het boek Job, dat ze kort na de zondvloed dateren. In Job 9:5 lezen we over Gods macht om bergen te verplaatsen, terwijl we in Job 14:18-19 lezen over ineens stortende bergen. Wat is er precies gebeurd tijdens de ontzaglijke zondvloed? Wie

Was Lot getrouwd met een vrouw die uitwendig wel met hem meeging, maar in haar hart was blijven hangen aan Sodom?

zou het zeggen. Gods scheidingswerk, lezen we samenvattend, werd bijna ongedaan gemaakt. Dat gebeurt wanneer Gods toorn tegen de zonde de maat heeft bereikt. Wie zou niet beven?

Noach

Overzichtelijk zijn de tabellen in de Studiebijbel. We noemen de tabel over de personen uit Genesis 5 met hun leeftijden. Dan zien we dat Metusalach stierf in het jaar van de zondvloed. Noachs vader Lamech was al vijf jaar eerder gestorven. Gods volk werd weggeraapt voor de dag van het kwaad! Toen de zondvloed over de aarde kwam, was de Godsvreze bijna geheel verdwenen. Het wereldse, onbezorgde leven van de wereldbevolking werd plotseling afgesneden door de uitgieting van Gods toorn. Zo ging het toen. In de tijd voorafgaande aan de dag der dagen zal het zo ook gaan (Luk 17:27). Beleven wij die tijd nu?

Leerzaam is ook de tabel over de zondvloed zelf, met daarin data uit het leven van Noach. Ik moet eerlijk zeggen dat ik er nooit bij stil heb

gestaan dat Noachs verblijf in de ark de rode draad in zich heeft van... wachten. We zullen de data noemen die de Studiebijbel afleidt uit de tekst. Op 17 juli rust de ark op de berg Ararat na een vloed van veertig dagen. Tot 1 oktober moet Noach wachten tot de toppen van de bergen zichtbaar worden. Dan komt de geschiedenis van de raaf en de duif, die in totaal bijna twee maanden duurt. Telkens als de vogels zijn uitgelaten moet Noach... wachten. Uiteindelijk is op 1 januari het water geheel weggevoerd. Maar dan moet Noach nog wachten, totdat op 27 februari de aarde geheel opgedroogd is. Dan, dus elf maanden na het einde van de vloed, mag Noach de ark uit. Is het niet een treffend kenmerk van het leven der genade: wachten op Gods tijd?

Sodom

Over de verwoesting van Sodom en Gomorra is de Studiebijbel sober. Toen deed de HEERE zwavel en vuur over Sodom en over Gomorra regenen, van den HEERE, uit den hemel, zo lezen we in Genesis 19:24. Zwavel en vuur betekent waarschijnlijk: brandende zwavel. "Het is Gods ingrijpen dat juist op die dag en op dat moment de brandbare stoffen de lucht in worden geslingerd en dat Hij ze doet ontvlammen om op deze manier het gericht over de goddeloze steden te voltrekken", zo lezen we. Onze kanttekeningen merken op: "Tevoren heeft God een algemeen oordeel uitgevoerd door het water; hier gebruikt Hij een schrikkelijk en particulier oordeel door vuur, om daarmee te verteren de heilloze, verhitte Sodomieten. Een voorbeeld van de eeuwige straf".

Lots vrouw vluchtte wel mee, maar keek om. Was zij een Sodomitische, zo vraagt de Studiebijbel zich af. Was de rechtvaardige Lot zo ver weggezonden dat hij niet alleen in Sodom ging wonen, maar zelfs een heidense vrouw nam? Was Lot getrouwd met een vrouw die uitwendig wel met hem meeging, maar in haar hart was blijven hangen aan Sodom? Welk een waarschuwend voorbeeld voor onze jonge mensen. Het gebeurt dat jonge mensen – tegen 2 Korinthe 6:14 in – verkering krijgen met een onkerkelijke vriend of vriendin, die dan voor een tijd meegaat. Maar later blijkt dat het geen hartelijke keuze was. De scheiding die dan openbaar komt, is des te pijnlijker.

Ezau

Opvallend is de geschiedenis van Ezau, de oudere tweelingbroer van Jakob. De meerdere zal de mindere dienen, zo sprak de Heere eenmaal tot Rebekka. Ezau wordt de meerdere genoemd. Was hij niet de eerstgeborene en had hij daarom niet het eerstgeboorterecht? Was hij niet sterker naar het lichaam? Toch zal hij de mindere, Jakob, moeten dienen. Maar hoe lang zal dat nog duren. De Studiebijbel vestigt er de aandacht op dat Edom – zo heette Ezau ook – in korte tijd een respectabele staat werd. Als de nakomelingen van Jakob in Egypte verdrukt worden, beheersen de Edomieten het gebergte van Seir. Wereldse macht groeit over het algemeen sneller dan geestelijke rijpheid, zo merkt de Studiebijbel treffend op. De belofte aan Rebekka lijkt niet vervuld te worden. Hij is pas vervuld vele, vele jaren nadat zij gestorven is. In de alwijze Goddelijke rekenkunde kan dat. Gods molens malen langzaam, maar zeker. Op weg naar Kanaän ontmoet Israël het sterke Edom. Laat ons toch door uw land trekken, zo luidt het verzoek aan het broedervolk (Num 20:14-17). Edom weigert en dreigt met het zwaard. Na een hernieuwd verzoek komt Edom met een sterk leger op

Israël af. Vervult de Heere nu Zijn belofte? Zal nu de meerdere de mindere moeten dienen? Nee. Daarom week Israël van hem af, zo lezen we in Numeri 20:21. Het volk trekt om het land van de Edomieten heen, weer de woestijn in, waar het volk begint te walgen van het manna. In plaats van een overwinning te behalen, sterven er tientallen door de vurige slangen. Pas onder het koningschap van David zal Edom overwonnen worden. Dan is het Gods tijd om Zijn belofte te vervullen. Hoeveel lering bevatten de geschiedenissen van het Oude Testament! We mogen blij zijn dat er een nieuw Nederlandstalige verklaring op het Oude Testament in de maak is om ons te helpen de Schrift te verstaan.

N.a.v. M.J. Paul, G. van den Brink, J.C. Bette (red.); "Genesis – Exodus" en "Leviticus – Leviticus – Deuteronomium" in de serie: **Studiebijbel Oude Testament; Uitg. Centrum voor Bijbelonderzoek, Veenendaal; 1029 en 1264 blz.; ISBN 90 77 651 01 2 en 90 77 651 00 4; €72,- per deel; bij intekening op de hele serie €60,- per deel.**

Middelburg, ds. J.M.D. de Heer

BOEKENNIUWS

J. Exalto. Wandelende bijbels. Piëtistische leescultuur in Nederland 1830-1960. Uitg.: Meinema – Heerenveen. ISBN 978 90 211 4127 5. Aantal blz.: 155. Prijs: €12,90.

In deze uitgave gaat het om de leescultuur binnen het piëtisme. Daarbij moet vooral gedacht worden aan de boeken van de 'oudvaders'. Er is een canon van oude schrijvers ontstaan. Onder het piëtisme wordt verstaan een beweging die zich manifesteerde na de Reformatie van de zestiende eeuw en die zich kenmerkte door het accent te leggen op 'bijbellezing, catechese, individuele contemplatie, zelfonderzoek en persoonlijke toe-eigening van het heil – kortom aan al de instrumenten die dienstbaar waren aan

de internalisering van de bijbelse norm en de daaruit afgeleide christelijke leer'. Vrij vertaald mogen we bij piëtisten dus denken aan degenen die hun leven van harte trachten in te richten naar Gods Woord en de daarop gegronde belijdenisgeschriften en die daar persoonlijk veel mee bezig zijn. Zij staan naar de doorleving van de drie stukken ellende, verlossing en dankbaarheid en wensen zich dien-aangaande ook steeds weer te toetsen aan Gods Woord. Zulke mensen zijn er gelukkig te allen tijde geweest, al waren ze niet groot in getal. In engere zin denkt men echter bij het begrip 'piëtisme' vooral aan een beweging als de Nadere Reformatie in Nederland of het Puritanisme in Engeland.

De schrijver van dit boek is dr. John Exalto

(1977). Hij is op dit moment als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het studiecentrum van de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS). Hij publiceerde inmiddels al verschillende studies over de geschiedenis van het Nederlands protestantisme en promoveerde ook op dat terrein. In dit boek wil hij een onderzoek instellen naar de leescultuur van de gereformeerde piëtisten in de periode van 1830 tot 1960. Het beginjaar valt samen met de herleving van het piëtisme in de periode van de Afscheiding en aanverwante bewegingen; het eindjaar markeert het begin van diverse veranderingen in het piëtisme, zoals het verdwijnen van de conventikels en van het relatieve isolement van lokale leefgemeenschappen. De schrijver stelt aangaande de leescultuur geen vragen die opkomen vanuit het aanbod en de productie van boeken, maar vanuit de invalshoek van de consumptie en de toe-eigening van lectuur. In zes hoofdstukken tracht Exalto een blik te geven in de bronnen, in de omgang met de bijbel en andere lectuur en in de relatie tussen lezen en schrijven en schrift en oraliteit. In het afsluitende hoofdstuk pleit de auteur voor een mediageschiedenis van het piëtisme. Het zal duidelijk zijn dat de schrijver van zo'n studie in ieder geval veel zal moeten lezen.

Bijbelkennis, boekenbezit en belezenheid zijn altijd belangrijke pilaren geweest van de piëtistische levenspraktijk. Dat de oudvaders altijd zeer geliefd zijn geweest, is wel duidelijk, maar de vraag kan gesteld worden welke er eigenlijk gelezen werden. De auteur probeert een en ander te analyseren aan de hand van tien spirituele autobiografieën en biografieën uit de negentiende en vroege twintigste eeuw. Bij de keuze van de tien bronnen is rekening gehouden met een temporele en geografische spreiding. Tot het bronnen-corpus behoort o.a. opoe Ruit uit Dirksland (die brieven schreef zonder te schrijven en boeken las zonder te lezen) en haar dochters (zij dicteerden en lazen voor). Echt duidelijke of verrassende conclusies kan Exalto niet trekken uit hetgeen hij onderzocht heeft. Hij geeft zelf daarom aan dat daarvoor veel meer doorgenomen moet worden. Een aardige conclusie is wellicht de volgende: 'Het was de vromen er niet om te doen zoveel mogelijk theologische kennis te vergaren. Zij lazen de oudvaders vanuit dezelfde reflectieve houding als de bijbel: onder het lezen vroegen zij zich af wat de gelezen tekst voor hun ziel betekende, welk onderwijs daarin voor hen opgesloten lag, welke bemoediging dan wel veroordeling dat voor hen persoonlijk inhield. Het was dus belangrijk de goede lectuur te kiezen; we vinden daarom in de bekeringsgeschiedenissen

geen romans maar oudvaders, voornamelijk in de vorm van preken. De lectruur wordt daarbij alleen vermeld wanneer het een bijzondere kracht op het gemoed had. Er moet dus meer gelezen zijn dan de levensverhalen suggereren'.

De titel (die verwijst naar de leesbare brieven onder het volk van God) is ontleend aan wat ds. G. van Reenen destijds schreef in zijn Catechismus: 'Gods kinderen hebben een Bijbel in hun hart. En die Bijbel in hun huis en die in hun hart, stemmen precies overeen. Daarom, als men alle Bijbels verbrandde, dan schoten er nog evenveel wandelende Bijbels over, als er kinderen Gods op aarde zijn'.

In boeken als deze nemen de auteurs soms (al of niet bewust) een wat afstandelijke positie in ten opzichte van dat wat ze beschrijven, kennelijk om toch maar zo wetenschappelijk mogelijk over te komen. In deze studie bemerkte ik bij alle noodzakelijke distantie toch ook een warme betrokkenheid. En dat acht ik alleen maar prijzenswaardig. Voorts is het voor ons allen profijtelijk iets te kennen van de meditatieve levenspraktijk, zoals de eenvoudige vromen die mochten beoefenen. De kern daarvan is de verborgen omgang met God. Dan is derhalve de persoonlijke toepassing van het Woord onmisbaar.

Dirksland,

ds. J. Schipper

Ds. J. van Haaren

**"Offers die des avonds branden",
Uitgeverij Gebr. Koster, Barneveld,
ISBN 9055513431, 380 blz. € 24,50.**

Ds. J. van Haaren die reeds op 49-jarige leeftijd overleed, heeft een grote plaats in onze gemeenten ingenomen. Veel preken die door hem uitgeschreven en na zijn overlijden uitgegeven zijn, worden in de gemeenten gelezen. In dat opzicht spreekt hij nog nadat hij gestorven is. Naast de preken en meditatiebundels is nu ook een dagboek verschenen. Dit dagboek is door zijn zoon, G.C. van Haaren samengesteld uit meditaties die tweewekelijks werden gepubliceerd in de plaatselijke kerkbode van Amersfoort. Als dienaar van Christus was hij van 1964 tot aan zijn sterven in 1982 aan deze gemeente verbonden. Deze meditaties waren een samenvatting van de preken die hij in de gemeente gehouden had. We vinden dus in de dagboekstukjes de stijl

en inhoud van zijn preken terug. Ook in deze meditaties ontdekken we hoe ds. Van Haaren de genade had ontvangen om niet alleen nauwkeurig de Schrift te lezen, maar ook de boodschap op de hem zo eigen wijze aan het hart van de hoorder te leggen. In het dagboekstukje van 29 januari staat: "Het is toch een vreemde zaak, dat u niet bidt; vooral als u zegt geen genade te bezitten! Het gebed is immers de weg om genade te vinden. Als u zegt dat u niet kunt bidden, moet u juist temeer zuchten en kermen om de Geest der genade en der gebeden". Maar dit dagboek bevat ook rijk en troostvol

onderwijs voor de Kerk des Heeren: "U moet in de dood van Christus worden ingeleid, en als dat gebeurt, komt u als een doemschuldige zondaar voor God terecht, die het vonnis des doods moet billijken. Maar daar wordt ook het gestorven zijn van de zondaar in de dood van Christus verklaard. Wat gaat de liefde van Christus dan dringen" (19 juni). Ik wens dit boek in veler handen en de Heere zegene de inhoud aan harten van jongeren en ouderen.

Alblasserdam,

ds. B. van der Heiden

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Aalburg, ds. P. Melis te Veen.

Bedankt:

Voor Meeuwen i.c.m. Sprang-Capelle:
ds. A. Verschuure te Krabbedijke.
Voor Zoetermeer,
ds. M. Golverdingen te Boskoop.

■ PASTORIEVREUGDE

Geboorte Elbert van Boven

"De Heere, Die leven spaarde en nieuw leven schonk, verblijdde ons op Zijn tijd met de geboorte van een zoon en broertje..; zo lezen we op het geboorteb Bericht uit de pastorie van De Valk-Wekerom. Onze broeder, ds. B. J. van Boven, en zijn vrouw zijn door de Heere rijk beweladigd, doordat ze voor de vierde maal de kinderzegen mochten ontvangen. Een vierde zoon die de doopnaam Elibert draagt. Het broertje van Jan, Job en Hans wordt **Elbert** genoemd. Onze hartelijke felicitatie met deze blijde gebeurtenis in het gezinsleven! 'Op Gods tijd' vond de voorspoedige geboorte plaats. Want onze tijden zijn alleen in Zijn almachtige hand en niet in de onze. Dat blijkt steeds maar weer. Hoezeer werden de dagen geteld vóór de geboorte van Elbert. Dat hij in zijn leven door een tweede geboorte Psalm 90, het gebed van Mozes, de man Gods, zou leren. Om zijn dagen te tellen en een wijs hart van God te bekomen. De Heere deed op Zijn tijd geboren wor-

den, op 15 april 2007, in de nacht van zaterdag op zondag. Er komt ook zeker een dag om te sterven. Die is ook door Hem bepaald. Daartussen ligt de genadetijd, ook van dit kind. Om nu het vervolg te mogen kennen, wat vlees en bloed ons niet leert, maar alleen de genade Gods in Christus Jezus: 'Keer weder, HEERE, tot hoe lange? En het berouwe U over Uw knechten. Verzadig ons in de morgenstond met Uw goeder-tierenheid, zo zullen wij juichen en verblijd zijn in al onze dagen..'. De Heere zegene zó de opvoeding in de pastorie!

ds. G. J. van Aalst

■ BEVESTIGING/INTREDE DS. G.M. DE LEEUW TE RIDDERKERK

Met blijdschap delen wij mede, dat de bevestiging en de intrede van ds. G.M. de Leeuw zal plaatsvinden op D.V. **woensdag 6 juni**. De bevestigingsdienst, die om 14.30 uur aanvangt, zal worden geleid door ds. C. van Krimpen, consulent van onze gemeente. Om 19.00 uur hoopt ds. De Leeuw intrede te doen. Beide diensten worden gehouden in ons eigen kerkgebouw, Anjerstraat 2.

Kerkenraad Geref. Gemeente Ridderkerk

■ BERICHT VOOR KERKENRADEN EN DEPUTAATSCHAPPEN

Betreft: giften en belastingdienst.

In De Saambinder van 8 maart jl. maakten

wij u bekend dat u als plaatselijke gemeente, voorlopig geen actie behoeft te ondernemen inzake de wijzigingen met betrekking tot Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI) en dat u kunt wachten op mededelingen onzerzijds. Door verschillende instanties worden kerkenraden en deputaatschappen e.d. nu benaderd. Ook de belastingdienst zelf schrijft bovengenoemden aan.

Omdat geprobeerd wordt een zogenaamde groepsbeschikking voor onze gemeenten aan te vragen, is het **niet wenselijk** dat een gemeente of deputaatschap nu enige actie hieromtrent onderneemt. Wij hopen u tijdig te berichten hoe deze zaak wordt

aangepakt. Voor eventuele vragen kunt u terecht bij het Kerkelijk Bureau te Woerden.

Deputaatschap bij de Hoge Overheid

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK

* Pag. 45, **EMERITUSPREDIKANTEN**

Met ingang van D.V. 4 juni 2007 is het nieuwe adres van ds. P. Blok: Molenzicht 111, 3247 VB Dirksland, tel. 0187-60 23 34.

* Pag. 255, gemeente **RIDDERKERK**.

Het adres van ds. G.M. de Leeuw is m.i.v. D.V. 1 juni: Ferd. Bolstraat 12, 2981 CC Ridderkerk, tel. 0180-42 59 15, fax 0180-46 11 40.

gezamenlijk een zgn. lentemarkt op D.V. **26 mei van 10.00 tot 15.30 uur** aan de Zanddijk nr. 70. Er is een groot assortiment artikelen en etenswaren te koop. Tevens is er een rommelmarkt, terwijl er ook aan de kinderen is gedacht. De opbrengst is voor de zending en de jeugdbondactie.

■ OPROEP AAN KINDEREN/ JONGEREN VAN HET SBO EN PRO

De Commissie Vakantieweken Gehandicapten, uitgaande van de vrouwenbond, organiseert D.V. in de zomervakantie weer vakantieweken voor kinderen die naar het speciaal basisonderwijs (sbo) gaan en voor jongeren, die op het prakonderwijs (pro = het vroegere voortgezet speciaal onderwijs) zitten of zaten. De meeste weken zijn voor dit jaar al volgeboekt, maar in de week voor pro-leerlingen van 15 t/m 18 jaar zijn nog enkele plaatsen open. Deze vakantieweek zal worden gehouden in De Lutte (Overijssel) van **vrijdag 27 juli tot 3 augustus**.

Voor informatie en/of aanmelding kunt u bellen naar mw. J.M. Mudde-van den Berg, tel. 0182-343 029 tussen 19.30 en 21.30 uur.

■ CONTACTGROEP GEDRAGSPROBLEMEN HELPENDE HANDEN

De Contactgroep Gedragsproblemen voor ouders van kinderen met gedragsproblemen (bv. voortkomend uit autisme of ADHD) en met een normaal of bovengemiddeld IQ, heeft drie regionale bijeenkomsten georganiseerd. U wordt van harte uitgenodigd om één van deze bijeenkomsten bij te wonen. Het thema is: "Sociaal netwerk". Er is veel ruimte voor het uitwisselen van ervaringen.

Een bijeenkomst wordt D.V. gehouden op: **donderdag 24 mei** te Tholen; **woensdag 30 mei** te Apeldoorn en **donderdag 31 mei** te Gouda.

Vanaf 19.30 uur staat de koffie klaar. De afwerking van het programma begint om 20.00 uur.

Voor meer informatie en opgave kunt u bellen of e-mailen naar Helpende Handen, 0348-48 99 70 of info@helpendehanden.nl.

■ KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING

Op 27 april was het voor ouderling Bregman een complete verrassing een koninklijke onderscheiding te ontvangen. Op het zonnige terras van het gemeentehuis te H.I. Ambacht waren familie, vrienden, kerkenraadsleden en oud-collega's bijeengekomen om hiervan getuige te zijn. Burgemeester H.H. Jonker schetste in enkele woorden de persoonlijke gedrevenheid van dhr. Bregman, die gestalte kreeg in zijn verdiensten voor school, kerk

BERICHTEN

■ +16 DISTRICTSBIJENKOMST IN KRABBENDIJK

Op D.V. **26 mei** wordt er in de kerk van de Geref. Gemeente te Krabbendijke, J.W. Frisostraat 1, een +16 districtsbijeenkomst gehouden. Ds. G. van Manen hoopt dan te spreken over: "De gave(n) van de Heilige Geest". Aanvang: 19.30 uur.

■ MANNENKOREN ZINGEN IN DORDRECHT

Op D.V. **maandag 28 mei (2^e Pinksterdag)** is er in de Grote Kerk van Dordrecht een zangavond van het Ridderkerks mannenkoor. Gastkoor is het Duivelands mannenkoor. Deze koren zingen zowel gezamenlijk als afzonderlijk. Ook is er veel samenzang in het programma opgenomen. Spreker is ds. G.J. van Aalst. De collecte is t.b.v. Helpende Handen, Vereniging Gehandicaptenzorg van de Geref. Gemeenten. Aanvang: 19.00 uur. De kerk is open om 18.15 uur.

■ PSALMZANGAVOND IN KLAASWAAL

Kinderen, jongeren en het mannenkoor "Rehoboth" van de Geref. Gemeente te Klaaswaal hebben een psalmzang-CD "Opent uwen mond" opgenomen t.b.v. het bouwfonds van deze gemeente. Ter afsluiting van deze actie zal er op D.V. **zaterdag 26 mei** een samenzangavond worden gehouden, afgewisseld door het zingen van een aantal psalmen door kinderen, jongeren en het mannenkoor afzonderlijk. De leiding berust bij ds. G.J. van Aalst. Locatie: kerk Geref. Gemeente

te Klaaswaal, Havenweg 9. Aanvang: 19.30 uur. Collecte t.b.v. het bouwfonds. Deze CD is op die avond te koop voor €15,-.

■ ZANGAVOND IN KORTGENE

Op D.V. **zaterdag 2 juni** houdt het gemengd koor "Asaf" uit Goes, samen met het jeugdkoor "Jong Asaf", eveneens uit Goes, een zangavond in de Hervormde Kerk in Kortgene. Aanvang: 19.30 uur. De collecte is t.b.v. het weeshuis Bethesda in Nigeria, een project van het deputaatschap bijzondere noden.

■ FIETSTOCHTEN DOOR GELDERSE VALLEI EN BETUWE

Op D.V. **zaterdag 26 mei** houden de zendingcommissies van Rhenen, Opheusden, Wageningen, Scherpenzeel en Veendaal/Ede weer een regionale fietstocht. Deze keer zijn er diverse routes uitgezet van 25 tot 75 km. U kunt starten tussen 9.00 en 11.00 uur bij de kerkgebouwen van bovengenoemde Geref. Gemeenten. De deelnamekosten bedragen €2,50 p.p., €1,50 voor kinderen (max. €10,- per gezin). Onderweg is er eten en drinken verkrijgbaar. Voor meer informatie: bel of e-mail naar Arjan Cromwijk, 0318-52 03 70 of cromwijk@solcon.nl. De opbrengst is bestemd voor de zending.

■ LENTEMARKT IN 'S-GRAVENZANDE

De zendingcommissie en de vrouwenvereniging te 's-Gravenzande organiseren

en maatschappij. Zijn lange loopbaan als neerlandicus op het Wartburg College, locatie Guido de Brés te Rotterdam, zijn activiteiten als onderwijskundig en literair scribe, zijn pastorale arbeid als lid van de kerkenraad van de plaatselijke Geref. Gemeente, maar ook zijn maatschappelijke betrokkenheid als veelgevraagde trouwambtenaar van de gemeente H.I. Ambacht.

Na zijn toespraak spelde de burgemeester hem de versierselen van lid in de Orde van Oranje-Nassau op. Dhr. Bregman sprak een kort dankwoord, waarin hij er de nadruk op legde dat hij al deze werkzaamheden alleen heeft kunnen verrichten door Hem,

Die hem daartoe de krachten schonk. Namens kerkenraad en gemeente willen we ouderling Bregman van harte feliciteren met deze koninklijke onderscheiding. Uit de wijze waarop hij de gemeente mag dienen als ouderling en scriba spreekt zijn liefde voor de dienst des Heeren. Moge hij, als hij terugziet op zijn arbeidzaam leven, door genade instemmen met het woord van Christus: *"Alzo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten; want wij hebben maar gedaan, hetgeen wij schuldig waren te doen."*

Kerkenraad

Geref. Gemeente H.I. Ambacht

KERKDIENSTEN

ZONDAG 20 MEI 2007

Aagtekerke 9.30 en 14.30 uur leesdienst en 19.00 uur ds. Tuinier; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. Veenendaal; Aalst 9.00 en 14.30 uur ds. Hakvoort; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 18.30 uur ds. Schot; Alphen a/d Rijn 10.00 uur ds. Van Aalst en 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Andijk 10.00 en 16.00 uur ds. Van Dieren; Apeldoorn 16.00 uur ds. Hoogerland; Arnhem 18.30 uur ds. Schreuder; Barendrecht (Ploegwei 1) 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Hoogerland; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. Boogaard; Berkenwoude 10.00 uur ds. Paul en 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 18.30 uur ds. P. Mulder; Boskoop 9.30 uur leesdienst en 16.30 uur ds. Golverdingen; Brakel 10.00 en 14.30 uur ds. F. Mulder; Breda 18.30 uur ds. M. Karens; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 18.30 uur stud. Labee; Deventer 18.00 uur ds. Kleppe; Dirksland 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Doetinchem 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. De Wit; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Brugge; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. J. Karels; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 12.15 uur ds. G. Pater en 19.00 uur ds. Beens; Eindhoven 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. M. Karens; Elspeek 10.00 en 18.30 uur ds. W.J. Karels;

Emmeloord 9.30 uur ds. Tanis en 18.30 uur (openb. bel.) ds. Kattenberg; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Van Belzen; Enter 18.30 uur ds. De Wit; Ermelo 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Goes 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. Driessen; Haamstede 10.00 en 15.00 uur ds. Tuinier; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Hendrik-Ido-Ambacht 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. Verweij; Herkingen 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. Van Manen; Hilversum 10.00 uur ds. Kleppe en 19.00 uur ds. Visscher; Hoofddorp 15.45 uur ds. A.B. van der Heiden; Hoogeveen 9.30 en 15.30 uur ds. Schot; Hoogvliet 18.30 uur ds. Driessen; Kampen 9.30 uur leesdienst en 15.00 uur ds. Tanis; Kamperland 10.00 uur ds. C. Harinck en 14.30 uur ds. Meeuse; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 18.30 uur ds. Silfhout; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Kortgene 14.30 uur ds. Baan en 18.30 uur ds. Verschuure; Krabbendijke 9.30 uur ds. Verschuure en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Kruiningen 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Leerdam 18.00 uur stud. Heijkamp; Leiderdorp 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. Silfhout; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele;

Marknesse 14.30 uur ds. Bakker; Meeuwen 14.30 uur ds. Melis; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur leesdienst; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Mijdrecht 19.00 uur ds. W. Harinck; Moerkapelle 18.30 uur ds. L. Blok; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur stud. Labee; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Vermeij; Nieuwdorp 18.30 uur ds. C. Harinck; Nieuwe Tonge 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. Schipper; Nieuwer ter Aa 10.00 uur (openb. bel.) ds. W. Harinck; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Nijkerk 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. Beens; Nisse 14.30 uur ds. Verschuure; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Oostburg 10.00 en 15.00 uur ds. Moens; Oosterland 18.30 uur ds. Gunst; Oostkapelle 15.00 uur ds. De Heer; Oostvoorne 15.30 uur stud. Joosse; Opheusden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Ouddorp 9.30 uur ds. Gunst; Poederoyen 18.30 uur ds. F. Mulder; Poortugaal 14.30 uur ds. Van Krimpen; Poortvliet 14.30 uur ds. Schipper; Rhenen 10.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Ridderkerk 9.30 en 15.30 uur ds. L. Blok; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Rijssen-Noord 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-Zuid 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 9.30 en 18.30 uur ds. Golverdingen; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. Paul; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. Van Dijk; Rotterdam-Zuidwijk 14.30 uur ds. Brugge; Soest 9.30 en 15.00 uur stud. De Waard; Sprang-Capelle 15.00 uur ds. Veenendaal; Terneuzen 17.30 uur ds. Moens; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur stud. Heijkamp; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 18.30 uur ds. Van Aalst; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Utrecht 10.00 en 15.30 uur ds. Schreuder; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Vlaardingen 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. P. Mulder; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Hofman; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werkendam 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Westkapelle 14.30 uur ds. Van Gelder; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wolphaartsdijk 14.30 uur ds. Golverdingen; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Van der Poel; Zeist 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. Van Eckeveld;

Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur leesdienst;
Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Bakker.

■ DINSDAG 22 MEI 2007

Delft 19.30 uur ds. Silfhout; Drachten 19.30 uur ds. Tanis; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. Hakvoort; Leiderdorp 19.30 uur ds. Baan; Ridderkerk 19.30 uur ds. De Wit; Sint Annaland 19.30 uur ds. Van Krimpen; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. F. Mulder.

■ WOENSDAG 23 MEI 2007

Brakel 19.30 uur ds. Schot; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven (bijbel-
lezing); Elspeet 19.30 uur ds. P. Mulder; Goudswaard 19.30 uur ds. Hogchem; Hilversum 19.45 uur ds. Beens; Hoofddorp 19.30 uur ds. Kleppe; Leerdam 19.30 uur ds. Paul; Lisse 14.00 uur (huw. bev.) ds. Neele; Meeuwen 19.30 uur ds. Schreuder; Naaldwijk 19.45 uur ds. Brugge; Nieuwe Tonge 19.30 uur stud. Joosse; Oosterend-Textel 19.00 uur ds. Tuinier; Ouddorp 19.30 uur ds. Hoogerland; Puttershoek 19.30 uur stud. Labe; Rhenen 19.30 uur ds. Visscher; Rijssen-West 19.30 uur ds. De Wit (bijbel-
lezing); Westzaan 19.30 uur ds. Vermeij; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. Veenendaal; Zaandam 19.30 uur ds. Terlouw; Zoetermeer 19.30 uur ds. Moens.

■ DONDERDAG 24 MEI 2007

Borssele 19.30 uur ds. Verweij; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. Van Gelder; 's-Gravensande 19.45 uur ds. Melis; Hendrik-Ido-Ambacht 19.45 uur ds. Schot; Kapelle-Biezeling 19.45 uur ds. Baan (bijbelle-
zing); Marknesse 19.30 uur ds. Hakvoort; Nieuwdorp 19.30 uur ds. De Heer; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. Schipper; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. W.J. Karels (G.B.S.); Scheveningen 19.30 uur stud. De Waard; Spijkenisse 19.45 uur ds. Tuinier; Veenendaal 15.00 uur (huw. bev.) ds. Van Belzen.

■ VRIJDAG 25 MEI 2007

Kootwijkerbroek 14.30 uur (huw. bev.) ds. Beens; Krabbendijke 14.30 uur (huw. bev.) ds. Verschuure; Lisse 14.00 uur (huw. bev.) ds. Neele; Middelburg-Centrum 14.15 uur (huw. bev.) ds. De Heer.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; samen-
komsten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.

Zondag 20 mei, 10.00 uur ev. J. Krijgsman. U bent hartelijk welkom in de inloop/bij-
belshop 't Wuiver, Stationsweg 96a, Alkmaar (t.o. NS- en busstation).
Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.00 uur, zaterdag van 13.00-17.00 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur.

Steun het evangelisatiewerk door uw gift en belangstelling. Breng eens een bezoek aan onze evangelisatiepost. Hartelijk wel-

kom! Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; kerkgebouw "De Bron", Oude Bareellei 64; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

U bent ook hartelijk welkom in het inloophuis, geopend op dinsdag van 10.00-15.00 uur, donderdag van 15.00-21.00 uur en zaterdag van 11.00-15.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; in verband met de verbouwing zijn de samenkomsten in het Prot. Chr. Zorgcentrum "Zonnehof", Prof. Gimbrérelaan 30 in Tilburg.

Samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur.

ADVERTENTIES

- ROEMEENSE PANFLUITEN
- DIVERSE BLOKFLUITEN
- VIOLLEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

begravenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

Lastminute TH in Zuna bij Rijssen
vak Bungalow's met zwembad
fiets en wandel mogelijkheden.
Nog enkele vrij in mei en juni met
extra korting tel 0548-512790

Jubileumboek 75 jaar Geref. Gem. Woerden

"Bethelhem in het Oude Landt",
redactie J.H. Mauritz e.a.

164 pagina's

Dit mooie herdenkingsboek is
nog verkrijgbaar.

Bestellingen: storting van €20,-
(€17,50 + verzendkosten) op
bankreknr. 940192411 t.n.v. Geref.
Gemeente te Woerden, o.v.v.
"Jubileumboek" +
postcode en huisnummer

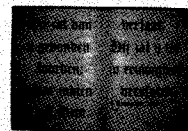

LASERGRAVEREN IN VEEL MATERIALEN

Bijv. in spiegels: -Trouwtekst
-Foto
-Bedrijfslogo/pand

Diverse modellen trouwteksten

C. van Veldhuizen
Vogelwikke 25
3773 CP Barneveld
Tel. 0342-444006

Tevens vooral uw gezamenlijke relatiegeschenken

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horssen bv

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken
voor jong en oud, Voordeelboeken,
Tweedehands, CD's en bladmuziek.

**Te huur: onze vrijst. woning in
ZELHEM (bij Doetinchem)**

in week 31 en 32.
Tel. 0314-621556 / 06.29444844

Westzaan Maak kennis met het
boerenleven. Nieuw ruim vak. huis.
Geschikt voor grote gezinnen.

V.a.g.v. Met gebruik kano's.
Tel. 075-6169780.

**KLASSE
MAAKT ONDERSCHIED**

Stolk Orgels
is hoofddealer van:
**Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn**

**Stolk
orgels**

tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Krabbenrijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Samen ten dienste van vervolgde
christenen wereldwijd

0183-561186

www.sdok.nl

Te huur **ruime vakantiewoning**

in **Zuid-Alberta**, Canada,
omgeving van Lethbridge.

Prachtig gelegen, uitzicht op rivier,
prairie en Rocky Mountains,
dichtbij dorp en kerken.

Voor inlichtingen 00-1403-553-4023.
Hollands sprekend.

Aangeb. kosthuis/kamer v. jongen

v. maandag-vrijdag die S.O.M.A. of
S.B.W. College volgt te Harderwijk.

Tel. 0341-417339.

ZEELAND-Schouwen 6 pers.

bung. Veel fiets,- wandelmogelijk-
heden. Dichtbij zee en meer

Speciale tarieven mei/juni

Vrij t/m week 27 en vanaf week 34

Karens Recreatie 0488-442031

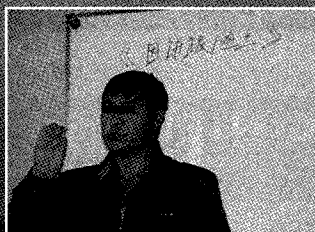
ZEELAND gezellige minicamping
tussen Oosterland en Bruinisse.

Nabij Grevelingenmeer.

www.dewelblok.nl T 0111-482523.

Verhuur caravans. Prijzen juni nu
€ 225,- per wk. 6 pers.

**Steun onze
voorgangers!**

Door de armoede zijn de gemeenten niet in staat hun eigen
predikanten en evangelisten volledig te onderhouden, zodat zij zich
niet geheel aan de gemeenten kunnen wijden. Stichting Hudson
Taylor wil hier graag helpen. Door uw steun kunnen de voorgangers
zich geheel aan de gemeente geven. Mogen wij ook op uw steun
rekenen?

Stort uw gift op **3473.76.029** t.a.v. Hudson Taylor/SBHC te Nunspeet.

Voor info of voorlichting: 06 200 13 173

HUDSON TAYLOR

Stichting Bijbelse Hulpverlening China

RST

Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
800 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg,
wijkzorg, gespecialiseerde
verzorging, verpleging,
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.

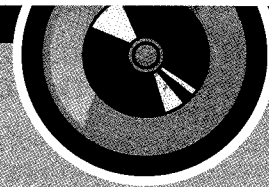
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

Identiteit & Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24

Burg, Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

DENK MEE OVER EEN VERANTWOORDE MEDIAOPVOEDING VAN ONZE KINDEREN

De prijs is € 6,- per DVD

ENKELE HOOPDUNEN VAN
HET PROGRAMMA

- Presentatie nieuwe brochure 'DVD in het gezin'
- Diverse sprekers, o.a. dr. J. Stolk over 'DVD in het gezin'
- Groepsdiscussie: 'kritisch kijken of beter niet kijken?'
- Afsluitende maaltijd.

MEER WETEN? VOOR MEER
INFORMATIE EN AANMELDEN:
WWW.MEDIAWIJZER.NL

Is het geloofwaardig de televisie buiten de deur te houden en wel toe te staan dat onze kinderen dvd's kijken op de pc? Hoe legt u uit dat de ene dvd de andere niet is? Kunt u volstaan met een eenduidige afwijzing of vraagt het gebruik van dvd's een subtielere benadering?

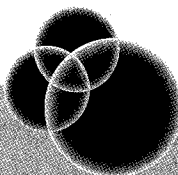
Denk mee over een verantwoorde mediaopvoeding tijdens de conferentie

'DVD in het gezin' Mediaopvoeding in een multimediale tijd.

Vrijdag 15 juni 2007, 13.30 - 19.00 uur, auditorium Erdee Media Groep, Apeldoorn.

- Voor opvoeders in kerk en onderwijs die zich professioneel of ambtshalve bezighouden met de (media-)opvoeding van kinderen en jongeren.

- Inschrijfgeld € 30,- p.p.
(incl. syllabus, brochure en maaltijd).

< MEDIAWIJZER >

De conferentie 'DVD in het gezin' is een initiatief van Mediawijzer, platform voor genormeerd mediagebruik.

J.M. Vermeulen

In de lijn van Ledeboer

Dit boek geeft een beeld van ruim honderd jaar kerkelijk leven van de Ledeboerianen (1840-1959). De uitdrukking 'kerkelijk leven' is mogelijk wat hoog gegrepen, want ds. Ledeboer en enkele anderen waren ingeleid in de breuk van land en Kerk. Die beleving deed hen de kerkschuld persoonlijk eigenen en afzien van de trots van een eigen kerkje. Ledeboers volgelingen waren mensen die op dorsvloeren, in huiskamers of in schuurkerkjes samenkwamen.

In 16 hoofdstukken geeft de auteur beschrijvingen van bijna alle Ledeboerianen.

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Wij verzorgen begrafenissen in Veenendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rhenen e.o.

Gezocht kamers of kostadres in
Ede of omg. voor 2 studentes C.H.E.
Tel. 0184-622607.

NatuursteenHuis
vakmensen vertellen uw wensen

- Marmer, graniet en hardsteen
(voor binnen & buiten)
- Grafmonumenten
- Vakkundig advies

Kliksafe... voor **veilig** internetten
en **goedkoop** digitaal bellen!

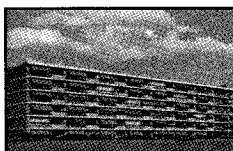
kliksafe
... bewuste keus

Kijk op www.kliksafe.nl of bel (0341) 27 49 99.

Rijssen voor vakantie te huur: EEN-GEZINSWONING in centr. Tot 4 pers. met gebr. van linnengoed. Vanaf heden ook voor een lang weekend of midweek. Info: 0548-516641

T.H. 6 pers. stacaravan op rustige camping bij Rijssen. a.d. rand van het bos. Nog vrij wk. 25,26,27,28,29,31,32 en na wk. 34. 0548-521280

B&B voor 2 pers. in z.o. Engeland. Uitst. vertrekpunt voor dagtrips naar Londen & country. Hollands spr. Tel. 0044-2086574782 of Ned. 0184-691217

Avondrust
Rotterdam-
IJsselmonde
T. 010 - 482 90 28

Rehoboth
Rotterdam-
Alexanderpolder
T. 010 - 420 98 06

SGZZH

dáár voel

ik me thuis!

Zelfstandig wonen in een comfortabel 2- of 3-kamerappartement voor senioren?

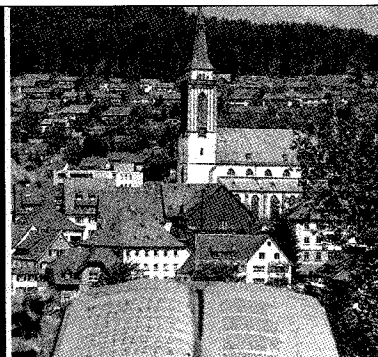
Van harte welkom in de serviceflats Avondrust en Rehoboth! U woont hier zelfstandig, maar kunt natuurlijk ook gebruik maken van onze zorg- en dienstverlening. Een bijzondere meerwaarde is onze reformatorische identiteit. Kom zélf eens kijken!

Rondeleiding? Meer informatie? Bel ons!

ALS U NAAR EEN DUITSTALIG GEBIED OP VAKANTIE GAAT

EEN BOEK LEZEN OF WEGGEVEN?

In vakantieperioden wordt veel gelezen. Echter, u ontmoet dan ook veel mensen. Als u naar een Duitstalig land op vakantie gaat, wilt u dan een goed gereformeerd boek meenemen en aan iemand weggeven? In Duitsland is nauwelijks nog iets van de Reformatie terug te vinden.

De geestelijke nood in ons buurland Duitsland is heel erg groot. Als in het land van de Reformatie vrijwel niets meer overgebleven is van het gedachtegoed van Luther en Calvijn en de waarheid op de kansels in allerlei bewoordingen geweld wordt aangedaan, dan kunt u eigenlijk niet onbekommerd vakantieviëren in Duitsland en de geestelijke nood laten voor wat het is.

Er zijn nog mensen die écht verlangen naar de goede, oude geestelijke geschriften die de Bijbelse boodschap helder vertolken. En er zijn miljoenen Duits sprekende mensen die er niet meer van weten, maar die het wél nodig hebben! Willt u een Duitstalig, goed gereformeerd of puriteins werk meenemen en daar iemand schenken? Dan is uw vakantiegeld zeker goed besteed! Hartelijk dank.

Een gift voor ons werk is ook welkom: 5489.87.920.

WELKE TITELS

ZOU U WILLEN SCHENKEN AAN UW NAASTE OP VAKANTIE?

A. "Kort Begrip + vragenboekje ds. A. Hellenbroek"	prijs: €22,00
B. "Gebedsgestalten" van ds. F. Bakker	prijs: €15,00
C. "ABC des geloofs" van ds. A. Comrie	prijs: €9,90
D. "De waarachtige bekering" van ds. Th. Watson	prijs: €9,90
E. "De vreugde des heils" van ds. M. Henry	prijs: €9,90
F. "Psalmberijming" van Matthias Jorissen	prijs: €18,00

NIEUW! Maak nu een afspraak met onze voorlichter dhr. A.W. van Soest te Spijk voor een presentatie over ons werk. Tel. 0183-561089.

STICHTING VRIENDEN VAN

HEIDELBERG & DORDRECHT

Bestel- & Infoadres: Maasdijk 347, 4264 AN VEEN. Tel. 0416 - 691788, fax 0416 - 697625.
E-mail: m.timmermans2@kliksafe.nl

BOEDER COMFORT KLEDING

Ambtskleding

Kostuums: 2- en 3-delig zwart - grijs - e.a.

Preekjassen- Jacquets - Pantalons

Streppantalons - Overhemden

Stropdassen - Sokken - Overjassen

Hoeden - Schoenen

Glashorst 123a Scherpenzeel (Bezoek graag op afspraak)
Telefoon: 06-53215334 / 033-2778068 / 2589830

SERVICE AAN HUIS MOGELIJK!

Begrafenis Verzorging Tollenaar
Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - **Geen crematies**

Vos

Wij verzorgen begravenissen in alle plaatsen op de Veluwe en in Rijssen en aangrenzende gebieden.

Geen crematies.

Ongeacht bij welke begrafenissenvereniging of begrafenisonderzoek men is aangesloten.

Begrafenisverzorging Vos
Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
tel. (0577) 401689, fax (0577) 401027

BEGRAFENISVERZORGING VOS - VERTROUWD VERZORGD

Stichting China
Veenendaal

Kinderellende in China

"Wij hebben geen huis.
Ik leef op een vuilnisbelt!
Krijg ik eten
en een kinderbijbel?"

giro 320666

Info/secretariaat:
Postbus 1150 • 3900 BD Veenendaal
e-mail info@stichtingchina.nl
Giro 320666 t.n.v. Stichting China
www.stichtingchina.nl
tel. 0318-510320

Ten bate van de Zending zijn de Volgende preekcassettes te koop

Ds P. Blok	Joh. 6:38-39
Ds. C.A. van Dieren	Hebr. 5:4
Ds. J.J. van Eckeveld	2 Kor. 5:10
Ds. E. Hakvoort	Hand. 10:29b
Ds. J. den Hoed	Joh. 21:4-5
Ds. M. Karens	1 Kon. 10:3
Ds. W.C. Lamain	Job 5:26
Ds. A. Moerkerken	Matth. 13:1
Ds. J. Mijnders	Openb. 7:17
Ds. Chr. v.d. Poel	Prediker 7:13
Ds. A. Schot	2 Kor. 5:19-21
Ds. A.H. Verhoef	Openb. 19:9
Ds. J.W. Verweij	Markus 5:30-34

Prijs per 2 € 16.-, per 4 € 25.-,
per 6 € 33.-, per 8 € 42.- 9
en meer à € 4.95.
Vanaf 6 stuks geen verzendkosten.

Overzicht van 150 CD's op aanvraag.

Het Zendingwinkeltje
P/a T.J. de Heer
Tentweg 91, 2821 AC Stolwijk
Tel: 0182-341831
Email: zgg@klikSAFE.nl

Ameland / Terschelling / Bakkeveen (Friesl. bij Drachten) **Chalsts/stacars.**, v.a. € 20,- p.d. + extra voorjaarsaanbiedingen. Profiteer en geniet! Bel 0512-516096 of zie www.vdsluisvakanties.nl

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

Neem voor meer informatie contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van Organisten van Gereformeerde Gemeenten

ELSPEET: Vrijstaande luxe stenen bungalows op ruime kavels voor 6-8 personen. Indeling: hal, 3 slaapkamers, badkamer, grote woonkamer met open keuken, terras en berging. Weken 18,31-34 niet bb. Info: www.lochtenveld.nl of 0577-461043/06-53651000

Drempelvrije vakantie?

Jachthuis - Texel

2 luxe drempelvrije vakantiewoningen onder 1 kap, 7 en 8 persoons. Per woning: 2 hoog/laag bedden, douche-brancard en tillift. Tevens voorzien van vaatwasser, magnetron, wasmachine en wasdroger. Incl. schoonmaakkosten, € 275,- tot € 695,- p.w.

Meer informatie / reserveren:
www.denoorderhoeve.nl

De Noorderhoeve gehandicapten accommodaties
Harkebuurt 5-15 Oosterend - Texel - 0222 31 89 06

Twee bijzonder mooie boeken over bijzondere Geschiedenissen
TEN TIJDE VAN DE AFSCHIEDING

HEILTJE MARIA
A.C. Drost-Brouwer
Als ds. A. Brummelkamp uit de Ned. Herv. Kerk wordt uitgezet, vindt ook in Hattum de Afscheiding plaats. Hierbij raakt Heiltje Maria nauw betrokken. Eerste exemplaar te Hattum aan de burgemeester overhandigd. Zie ook recensie in de Wachter Sions van 5 april.

16,95

EEN GELUKKIGE ZANGER
I. Hubregtse
Voor de muzikale zigeunerjongen Frederik wordt het door zijn bekering steeds onmogelijker nog langer de goddeloze feesten op het landgoed op te luisteren. Onverwacht gaat zijn wens in vervulling. Auteur tekende deze historische gebeurtenis op uit de mond van ouderling Krijger te Yerseke.

11,50

De wortels van de Gereformeerde Gemeenten liggen in de Afscheiding. Geschikt als herdenkingsboeken bij 100 jaar Gereformeerde Gemeenten

uitgeverij en boekhandel 'de Ramshoorn'

Lange Vorststr. 21 4461 BT Goes - tel. (0113) 221909 - info@ramshoorn.nl
Servicepunt mw Lokerse 0113-381676. Ook bij nieuwe Schutseshop Hoofdstr.75, Kruijningen!